

ROMSKI SAVJET

**PROGRAM RADA SAVJETA
ZA
2024.GODINU**

Podgorica, Decembar 2024.god.

SADRŽAJ

UVOD

1.

Romski savjet

1.1. Mandat i obim nadležnosti

..... 3.

2. PREGLED AKTIVNOSTI

A. Tematski dio

B.

1. Projekti od interesa za Rome u Crnoj Gori

1.1 Politička participacija..... 4.

1.2. Program Anticiganizma u Crnoj Gori..... 4.

1.3.Popis.....4.

2. Kulturni i nacionalni identitet Romskog naroda Crne Gore

2.1. Izučavanje istorije i kulture Roma Crne Gore

2.2. Savjet u susret standardizaciji romskog jezika 5.

3 Izrada medijske propagande Savjeta..... 6.

3.1.Promocija uloge i značaja Savjeta – Informativna aktivnost..... 6.

4. Implementacija Strategije i AP manjinske politike 2021-2024 6.

B. 6.

Normativni dio

3.	MATERIJALNO-TEHNIČKA PODRŠKA	7.
4.	OČEKIVANI REZULTATI	7.
5.	KALENDAR PLANIRANIH DOGAĐAJA	10.

UVOD

Crna Gora, u skladu sa Ustavom, potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima i opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava, obezbjeđuje manjinskim narodima i drugim manjinskim nacionalnim zajednicama, odnosno njihovim pripadnicima, zaštitu ljudskih prava i sloboda garantovanih svim građanima, kao i zaštitu posebnih manjinskih prava i sloboda.

Romski savjet (U daljem tekstu: Savjet), u cilju očuvanja svog ukupnog nacionalnog identiteta i unaprjeđenja svojih sloboda i prava konstituisan je **2008. godine**. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava (u daljem tekstu: Ministarstvo) donijelo je Rješenje o drugom sazivu Savjeta dana **2013.godine**. Treći saziv je oformljen nakon održane konstitutivne sjednice dana 10.07.2017.godine, na kojoj su verifikovani mandati članovima III saziva Savjeta, Rješenjem broj: 01-023-920/17-2 ("Sl. list CG", br. 86/2017), upisalo-registrovalo ovaj Savjet pod rednim brojem 14, dana **06.09.2017. godine**.

Ministarstvo je takođe, nakon održane konstitutivne sjednice dana 28.07.2021.godine, na kojoj su verifikovani mandati članovima IV saziva Savjeta, Rješenjem broj: 01-081/21-9448-1 ("Sl. list CG", br. 109/2021), upisalo-registrovalo ovaj Savjet pod registarskim brojem 1359, dana **15.10.2021. godine**.

Savjet je osnovan na period od četiri godine.Savjet broji 17 članova

Jedna od ključnih obaveza Savjeta jeste i donošenje godišnjeg Plana i programa rada što je u skladu sa stavom 12 člana 33 Zakona, kao i člana 26 Statuta Savjeta.

U cilju realizacije programskih aktivnosti, a u susret predstojećem popisu, Savjet će sarađivati s nadležnim državnim organima i organima lokalne samouprave, predstavnicima Islamske zajednice, savjetima drugih nacionalnih manjina, nevladinim organizacijama i pravnim licima koja obavljaju djelatnosti od interesa za nacionalne manjine, međunarodnim organizacijama i institucijama koje se bave pitanjima nacionalnih manjina.

Savjet je odredio prioritete ciljeve Programa rada za 2024. godinu, i to:

1. Projekti od interesa za Rome u Crnoj Gori

1.1. Politicka participacija i dopuna zakona

Ciljevi:

- Povećanje političkog predstavljanja romske zajednice.
- Zagovaranje pravnih izmjena koje će riješiti specifične probleme s kojima se Romi suočavaju.

Strategije:

- Uspostavljanje dijaloga s političkim liderima i strankama.
- Organizacija radionica o građanskom obrazovanju i političkom učešću.
- Suradnja s pravnicima kako bi se predložile izmjene koje adresiraju brige Roma.

1.2. Program Anticiganizma u Crnoj Gori

Ciljevi:

- Borba protiv diskriminacije i stereotipa prema romskoj zajednici.
- Promovisanje svijesti i razumijevanja.

Strategije:

- Razvoj obrazovnih programa u školama i zajednicama.
- Angažman s medijima za pozitivno prikazivanje romske kulture.
- Uspostava partnerstava s NVO-ima koje rade protiv diskriminacije.

2. Kulturni i nacionalni identitet Romskog naroda Crne Gore

2.1. Izučavanje istorije i kulture Roma Crne Gore

Ciljevi:

- Očuvanje i promocija kulturne baštine Roma.
- Povećanje svijesti o romskoj istoriji.

Strategije:

- Kreiranje kulturnih događanja koja prikazuju romske tradicije.
- Razvoj edukativnih materijala o romskoj istoriji.
- Uspostava partnerstava s kulturnim institucijama.

2.2. Savjet u susret standardizaciji romskog jezika

Ciljevi:

- Unapređenje i standardizacija romskog jezika.

Strategije:

- Razvoj inicijativa za standardizaciju romskog jezika.
- Suradnja s jezičkim stručnjacima i institucijama.
- Edukacija zajednice o važnosti očuvanja romskog jezika.

3. Izrada i predstavljanje Savjeta na društvenim mrežama

3.1. Promocija uloge i značaja Savjeta – Informativna aktivnost

Strategije:

- Aktivno sudjelovanje na društvenim mrežama.
- Kreiranje informativnih materijala o radu Savjeta.
- Edukacija javnosti o ulozi i značaju Savjeta.

4. Implementacija Strategije i AP manjinske politike 2024

Strategije:

- Praćenje i evaluacija implementacije manjinske politike.
- Suradnja s relevantnim institucijama za osiguranje efikasne provedbe.
- Informisanje javnosti o postignućima i izazovima implementacije.

Ovi prijedlozi su samo smjernice, i preporučujem prilagodbu prema specifičnim potrebama i okolnostima romske zajednice u Crnoj Gori.

U tematskom dijelu programa definisano je ukupno 4 oblasti i njihove podoblasti sa ukupno planiranih 11 **radnih zadataka**. Programom rada su definisana zaduženja za pojedince, radna tijela, stručne organe onako kako je navedeno u nastavku.

Treba napomenuti da se jedan dio obaveza, zbog kontinuiteta poslova prenio iz Programa rada iz 2024.godine a sve zbog nastavka aktivnosti i što boljeg učinka preduzetih aktivnosti.

Savjet, radi učešća ove nacionalne manjine u javnom životu Crne Gore, a posebno radi razmatranja i predlaganja uređivanja i rješavanja pitanja u vezi s ostvarivanjem i zaštitom prava i sloboda Roma u Crnoj Gori, donosi ovaj godišnji Program rada.

Sredstva Savjeta za pokriće materijalnih troškova, funkcionalnih rashoda i izvršenje programskih zadataka, predviđena su Finansijskim planom Savjeta za 2024.god. koji će biti usvojen na prvoj narednoj sjednici Savjeta.

1. SAVJET ROMSKOG NARODA CRNE GORE

1.1. Mandat i obim nadležnosti

Savjet se zalaže za jednakopravan i ravnopravan društveno-politički i ekonomsko-socijalni status i položaj romskog naroda sa drugim manjinskim narodima u Crnoj Gori.

Savjetom upravljaju njegovi članovi, čiji mandat traje četiri godine. Članovi Savjeta su dužni da funkciju obavljaju odgovorno, stručno i časno u granicama svojih mogućnosti.

Savjet ima predsjednika i sekretara, koji se biraju tajnim glasanjem iz redova članova

Savjeta, kao i dva potpredsjednika. Mandat predsjednika, potpredsjednika i sekretara

Savjeta traje četiri godine.

Broj, sastav i način izbora članova Savjeta, nakon isteka mandata Savjeta utvrđuje se posebnim aktom Savjeta.

Pored predsjednika i sekretara Savjet ima svoje organe:

Izvršni odbor od 7 (sedam) članova u koji po položaju ulaze predsjednik i potpredsjednik i 5 člana koje Savjet bira javnim glasanjem na čelu sa predsjednikom Upravnog odbora.

Izveštaj o finansijsko-materijalnom poslovanju ne može se usvojiti bez pismenog obrazloženja i mišljenja revizora.

Savjet odlukom može da formira stalne ili povremene komisije i druge radne organe.

2. PREGLED AKTIVNOSTI

A. Tematski dio

U cilju ostvarivanja manjinskih prava i sloboda romskog naroda CG i unaprijeđenja međusobnog povjerenja Savjet će nastojati da unaprijedi saradnju s nadležnim Ministarstvom i drugim državnim organima i jedinicama lokalne samouprave, predstavnicima Islamske zajednice, te će koordinirati svoje aktivnosti sa ostalim savjetima nacionalnih manjina, udruženjima nacionalnih manjina, pravnim licima i NVO koje obavljaju djelatnosti od interesa za nacionalne manjine, međunarodnim organizacijama i institucijama koje se bave pitanjima nacionalnih manjina.

Savjet će u 2024. godini najveći dio svojih zadataka usmjeriti ka analizi stanja i promociji nacionalnog i kulturnog identiteta Roma u CG, poboljšanju dijaloga između civilnog sektora i institucija i političkom predstavljanju ove populacije. Te aktivnosti će, između ostalog obuhvatiti:

- analizu podataka sa prethodnog popisa i utvrđivanje smjernica Savjeta za predstojeći popis,
- komparativnu analizu uloge i značaja Savjeta u proteklom periodu u cilju očuvanja

- u saradnji sa NVO sektorom uraditi interni popis Roma u Cg I svih Roma koji su crnogorski državljani a žive i rade van granica CG

- analizu podataka sa prethodnih informacija i inicijativa i utvrđivanje smjernica Savjeta za nastavak za aktivnostima i inicijativama ka institucijama u cilju jačanja političke participacije,
- komparativnu analizu uloge i značaja Savjeta u proteklom periodu u cilju očuvanja istorije, kulture, tradicije i jezika i afirmacije kulturnog i nacionalnog identiteta romskog naroda Crne Gore,

- u saradnji sa NVO sektorom napraviti smjernice za njihovo jačanje i naći modalitete ka ostvarivanju zajedničkih ciljeva.
 - promociju multikulturnog i multietničkog opredjeljenja romskog naroda CG, na dobrobit svih građana Crne Gore.
 - Jačati saradnju sa NVO

Strategija manjinske politike 2023-2025 kao i AP predstavljaju dobro koncipirane strateške dokumente CG u ovoj oblasti, međutim, analiza postojećeg stanja u navedenoj oblasti ukazuje da ovi akti, sa aspekta stanovišta ovog Savjeta ne pružaju jasan prikaz postojećih problema i prepreka u realizaciji navedene politike.

Aktivnosti Savjeta koje će omogućiti postizanje zadatih ciljeva, biće posebno usmjerene kroz dijalog i kompromisna rješenja.

2. Projekti od interesa za Rome u Crnoj Gori –

1.1. Politička participacija

Nedostatak izvorne političke partije Roma u CG marginalizuje rad Savjeta, I pokazuje se vremenom da je Romski savjet ostao sam u borbi protiv sve izraženije asimilacije pripadnika manjinskog romskog naroda Crne Gore. Bez

svoga predstavnika u Skupštini Crne Gore tj Parlamentu teško ćemo se izboriti za svoja prava.

Savjet će nastojati da, u okviru svojih nadležnosti sagleda interes ovog manjinskog naroda, utvrdi da li su stvorene pretpostavke za formiranje partije, kako bi na osnovu istraživačkih činjenica dao određene preporuke i sugestije u vezi političkog organizovanja ovog manjinskog naroda CG

Savjet će u aktivnostima koje se budu odvijale u okviru ove tačke podržati realizaciju projekata koji se bave pitanjima:

Projekti od interesa za Rome u Crnoj Gori koji se bave poboljšanjem političke participacije mogu uključivati:

- Edukaciju o političkom sistemu i procesima za romske lidere i članove zajednice
- Povećanje romske zastupljenosti u političkim partijama i na izborima
- Stvaranje mehanizama za povratne informacije i uključivanje romske zajednice u donošenje odluka koje se tiču njih
- Razvijanje programa za podršku romskim kandidatima za političke pozicije
- Povećanje svesti javnosti o važnosti romske političke participacije

Ovi projekti su važni jer omogućavaju romskoj zajednici da ima veći uticaj na donošenje odluka i da se njihove potrebe i interesi uvažavaju u političkom procesu.

Projekti od interesa za Rome u Crnoj Gori koji se bave poboljšanjem političke participacije mogu se podeliti u nekoliko koraka:

Edukacija: Edukacija političke participacije može biti ključna za osnaživanje zajednica, uključujući i romsku zajednicu. Evo nekoliko koraka i strategija koje možete razmotriti prilikom organiziranja edukacije političke participacije:

1.	Radionice o Osnovama Politike:
	<ul style="list-style-type: none">• Organizirajte radionice koje pružaju osnovna znanja o političkom sustavu Crne Gore.• Pojasnite strukturu vlasti, ulogu parlamenta, lokalnih vlasti i mehanizme donošenja odluka.
2.	Građansko Obrazovanje:
	<ul style="list-style-type: none">• Edukacija o osnovnim građanskim pravima i dužnostima.• Objasniti kako građani mogu utjecati na politički proces.
3.	Razumijevanje Izbornog Procesu:

	<ul style="list-style-type: none">• Detaljno pojasniti izborni proces, uključujući registraciju birača, glasanje i brojanje glasova.• Održati sesije o kandidiranju i vođenju izborne kampanje.
4.	Lokalna Politika i Savjeti za Učešće:
	<ul style="list-style-type: none">• Fokusirajte se na lokalnu politiku i značaj sudjelovanja na lokalnom nivou.• Pružite konkretne primjere kako se građani mogu angažirati u zajednici.
5.	Umrežavanje i Mentorstvo:
	<ul style="list-style-type: none">• Organizirajte događaje za umrežavanje s političarima, aktivistima i organizacijama civilnog društva.• Potičite mentorske programe gdje iskusniji pojedinci mogu dijeliti svoja iskustva s novim političkim sudionicima.
6.	Tehnologija i Društvene Mreže:
	<ul style="list-style-type: none">• Edukacija o korištenju tehnologije i društvenih mreža za promicanje političkih ideja.• Objasnite kako se koristiti internetom za praćenje političkih dešavanja.
7.	Praktične Vježbe:
	<ul style="list-style-type: none">• Održite simulacije političkih situacija kako bi polaznici stvarno iskusili procese.• Organizirajte posjete političkim institucijama.
8.	Kampanje za Podizanje Svijesti:
	<ul style="list-style-type: none">• Organizirajte kampanje za podizanje svijesti o važnosti političkog sudjelovanja.• Koristite medije, plakate i društvene mreže za širenje informacija.
9.	Kontinuirana Edukacija:
	<ul style="list-style-type: none">• Planirajte redovite sesije kontinuirane edukacije kako bi se pratili novi politički razvoji.• Pružite resurse, knjige i članke o političkoj participaciji.
10.	Feedback i Evaluacija:
	<ul style="list-style-type: none">• Omogućite prostor za povratne informacije kako biste poboljšali edukacijske programe.• Redovito procjenjujte učinak edukacije na stvarnu političku participaciju.

Ova kombinacija teorijskih informacija, praktičnih vježbi i resursa može pomoći u jačanju političke svijesti i sudjelovanja u romskoj zajednici u Crnoj Gori.

1. Podrška romskim kandidatima: Četvrti korak je razvijanje programa za podršku romskim kandidatima za političke pozicije. To uključuje finansijsku podršku, obuku i mentoring za romske kandidate, kao i podršku u kampanji.
2. Promovisanje važnosti romske političke participacije: Peti korak je povećanje svesti javnosti o važnosti romske političke participacije. To se može postići kroz kampanje, edukativne programe i medijske nastupe koji promovišu važnost romske zastupljenosti u političkom procesu.

Ovi koraci su izuzetno važni da se romska zajednica uključi u politički proces, i da se njihove potrebe i interesi uva

Cilj

Ciljevi edukacije političke participacije u romskoj zajednici u Crnoj Gori mogu uključivati:

1.	Povećanje Političke Svijesti:
	<ul style="list-style-type: none">Cilj: Da se članovi romske zajednice educiraju o političkom sustavu Crne Gore, ulozi političkih institucija i procesima donošenja odluka.
2.	Povećanje Broja Registrovanih Birača:
	<ul style="list-style-type: none">Cilj: Da se poveća broj registrovanih birača unutar romske zajednice putem informiranja o procesu registracije i važnosti glasanja.
3.	Povećanje Političke Participacije:
	<ul style="list-style-type: none">Cilj: Da se potakne veća aktivnost romske zajednice u političkom procesu, uključujući učešće na izborima, praćenje političkih dešavanja i sudjelovanje u lokalnim političkim inicijativama.
4.	Unaprjeđenje Liderskih Vještina:
	<ul style="list-style-type: none">Cilj: Da se članovi romske zajednice osnaže liderstvom, razvijajući vještine vođenja i predstavljanja svojih interesa u političkom okruženju.
5.	Smanjenje Diskriminacije i Stereotipa:
	<ul style="list-style-type: none">Cilj: Da se kroz političku edukaciju smanji diskriminacija i predrasude prema Romima, jačajući njihov glas u društvu.
6.	Promocija Raznolikosti u Politici:
	<ul style="list-style-type: none">Cilj: Da se potiče raznolikost unutar političkih struktura, promovirajući učešće Roma na različitim nivoima političkog predstavljanja.
7.	Izgradnja Partnerstava i Mreža:
	<ul style="list-style-type: none">Cilj: Da se uspostave partnerski odnosi s političkim strankama, lokalnim vlastima i organizacijama civilnog društva radi bolje integracije romske zajednice u politički život.
8.	Praćenje i Evaluacija Uspjeha:
	<ul style="list-style-type: none">Cilj: Da se redovito prate i procjenjuju rezultati edukacije kroz praćenje političke aktivnosti i učešća romske zajednice.
9.	Stvaranje Održive Političke Kulture:
	<ul style="list-style-type: none">Cilj: Da se stvori održiva politička kultura unutar romske zajednice, gdje je političko učešće postaje redovna praksa.
10.	Očuvanje Identiteta Kroz Politiku:
	<ul style="list-style-type: none">Cilj: Da se političkom participacijom Romi osnaže u očuvanju vlastitog kulturnog i nacionalnog identiteta.

Svaki od ovih ciljeva trebao bi doprinijeti jačanju političke participacije i utjecaja romske zajednice u Crnoj Gori, unapređujući njihov položaj u društvu i osiguravajući da njihovi interesi budu adekvatno zastupljeni u političkim procesima.

Obrađivač: Savjet

Rok: Kontinuirano tokom 2024.g.

1.2. Program anticiganizma

Cilj programa protiv antisemitizma je smanjiti i eliminirati diskriminaciju i netoleranciju prema romskoj zajednici. To se postiže kroz različite aktivnosti kao što su:

- **Edukacija:** Edukacijom javnosti o romskoj kulturi i istoriji se smanjuje predrasude i rasizam prema romskoj zajednici.
- **Povećanje svesti:** Povećanjem svesti o romskim pitanjima i problemima se povećava empatija i razumevanje prema romskoj zajednici.
- **Promovisanje ravnopravnosti:** Promovisanjem politika i praksi koje podržavaju ravnopravnost i inkluziju se smanjuje diskriminacija i netolerancija prema romskoj zajednici.
- **Pravni mehanizmi:** Pravni mehanizmi kao što su zakoni protiv rasizma i diskriminacije se koriste za zaštitu romske zajednice od netolerancije i diskriminacije.
- **Podrška romskoj zajednici:** Podrška romskoj zajednici kroz programe socijalne zaštite, obrazovanje i zapošljavanje pomaže u smanjenju siromaštva i nejednakosti u romskoj zajednici.

Cilj programa protiv antisemitizma je stvoriti društvo u kome je romska zajednica ravnopravna i poštovana, bez diskriminacije i netolerancije.

Inicijativa je sledeća:

Primjena programa protiv antisemitizma u praksi može se sprovesti kroz nekoliko koraka:

1. **Identifikacija problema:** Prvi korak je identifikacija problema i razumijevanje oblika i razmjera antisemitizma u određenom društvu. To se može postići kroz istraživanja, ankete i razgovore sa romskom zajednicom i drugim relevantnim organizacijama.
2. **Razvijanje strategije:** Nakon što se problemi identifikuju, drugi korak je razvijanje strategije za suočavanje sa njima. Strategija bi trebala da uključuje različite aktivnosti kao što su edukacija, promovisanje ravnopravnosti, podrška romskoj zajednici, itd.
3. **Implementacija:** Treći korak je implementacija strategije. To uključuje sprovođenje različitih aktivnosti kao što su edukacije, kampanje, radionice, itd.

4. Monitoring i evaluacija: Četvrti korak je monitoring i evaluacija programa. To uključuje praćenje napretka i uticaja programa, kao i identifikaciju problema i izazova koji se javljaju tokom implementacije.
5. Korjenite promjene: Peti korak je promjena društva, promjena kulture i svijesti. To se postiže kroz dugotrajne programe edukacije, promovisanje različitosti, i promovisanje poštivanja i ravnopravnosti svakog pojedinca.

Kada razmišljamo o borbi protiv anticiganizma, shvatamo koliko je važno da lično doprinesemo ovom procesu. Kao pojedinci, možemo preduzeti nekoliko koraka kako bismo smanjili predrasude, diskriminaciju i stereotipe prema Romima. Evo nekoliko strategija koje možemo primijeniti kao grupa pojedinaca, te kako bismo mogli uticati na promjene u zakonodavstvu:

1. Edukacija i Senzibilizacija:

- **Strategija:** Organizovaćemo edukativne kampanje i radionice kako bismo podigli svijest o romskoj kulturi i povijesti. Želimo doprinijeti smanjenju predrasuda kroz direktnu komunikaciju i dijalog s zajednicom.

2. Promjene u Zakonodavstvu:

- **Strategija:** Aktivno ćemo podržavati inicijative za promjenu zakona kako bismo ojačali zaštitu prava Roma i sankcionirali diskriminaciju. Razmijenit ćemo ideje s organizacijama civilnog društva i političarima kako bismo zajedno radili na ovom pitanju.

3. Podrška Integraciji:

- **Strategija:** Posvetit ćemo se promicanju programa koji podržavaju integraciju Roma u društvo. Radit ćemo na stvaranju inkluzivnog okruženja koje će omogućiti pristup obrazovanju, zapošljavanju i zdravstvenoj skrbi.

4. Izgradnja Partnerskih Odnosa:

- **Strategija:** Razvijat ćemo suradnju s vladinim agencijama, nevladinim organizacijama i drugim dionicima kako bismo zajedno radili na suzbijanju anticiganizma. Kroz partnerstva, želimo ostvariti održive promjene u društvu.

5. Promocija Kulture i Umjetnosti:

- **Strategija:** Podržat ćemo kulturne inicijative koje promiču pozitivan prikaz Roma u umjetnosti i medijima. Kroz umjetničke projekte, želimo mijenjati percepciju i doprinijeti raznolikosti.

Ove strategije mogu biti učinkovite kada se primjenjuju zajedno, potičući pozitivne promjene u društvu i doprinoseći borbi protiv anticiganizma.

Obrađivač: savjet, MLJMP, ministarstvo prosvjete, međunarodne organizacije

Rok: 2024 godina

1.3. Popis u Crnoj Gori

Nakon što se identificiraju problemi putem popisa u Crnoj Gori koji se odnose na romsku zajednicu, sljedeći koraci mogu uključivati:

1. Analiza Podataka:

- Detaljna analiza popisa omogućava bolje razumijevanje specifičnih potreba, izazova i karakteristika romske zajednice.

2. Suradnja s Romskom Zajednicom:

- Uključivanje predstavnika romske zajednice u analizu podataka kako bi se osigurala njihova aktivna participacija u definiranju prioriteta.

3. Izrada Akcijskog Plan:

- Razvoj konkretne strategije ili akcijskog plana koji će adresirati identificirane probleme i ciljeve za poboljšanje položaja romske zajednice.

4. Uspostava Partnerskih Odnosa:

- Suradnja s vladinim agencijama, nevladinim organizacijama, međunarodnim institucijama i lokalnim vlastima kako bi se osigurala koordinacija i podrška za provedbu mjera.

5. Obrazovanje i Zapošljavanje:

- Razvoj programa koji potiču obrazovanje i pristup tržištu rada kako bi se povećale šanse za romsku zajednicu.

6. Promocija Kulturne Raznolikosti:

- Implementacija programa za promicanje i očuvanje romske kulture kako bi se smanjile predrasude i povećala svijest u društvu.

7. Socijalna Inkluzija:

- Mjere usmjerene prema socijalnoj inkluziji, uključujući pristup zdravstvenoj skrbi, stanovanju i socijalnim uslugama.

8. Sudjelovanje u Politici:

- Poticanje aktivnog sudjelovanja Roma u političkom procesu, uključujući podršku političkom predstavljanju i lobiranju za njihove interese.

9. Monitoring i Evaluacija:

- Uspostava mehanizama za praćenje i evaluaciju provedbe akcijskog plana kako bi se osigurala učinkovitost mjera.

10. Transparentnost i Odgovornost:

- Promicanje transparentnosti u provođenju mjera te odgovornosti institucija za ostvarivanje postavljenih ciljeva.

11. Komunikacija s Javnosti:

- Aktivna komunikacija s javnošću kako bi se informirala šira zajednica o mjerama poduzetim za poboljšanje položaja romske zajednice.

12. Nastavak Dijaloga:

- Održavanje otvorenog dijaloga s romskom zajednicom kako bi se redovito provjeravalo napredovanje, dobile povratne informacije i prilagodile mjere prema stvarnim potrebama.

Ove mjere trebaju biti sveobuhvatne, dugoročne i prilagođene specifičnim potrebama romske zajednice. Ključno je osigurati da se implementacija odvija u suradnji s romskom zajednicom i da se redovito procjenjuje učinkovitost poduzetih mjera.

Obradivač: Savjet, Monstat

Rok: Kontinuirano tokom 2024.g.

2. Kulturni i nacionalni identitet Roma

2.1. Povećanje svijesti o identitetu romske zajednice zahtijeva raznolike pristupe, uključujući obilježavanje Dana Roma, pojačano isticanje značaja žrtava holokausta unutar romske zajednice, te razvoj kulturnih manifestacija i institucija kao što su kulturno-umjetnička društva (KUD), biblioteke i muzeji. Evo nekoliko koraka koji bi mogli pomoći u ostvarivanju tih ciljeva:

1. Dan Roma:

- Organiziranje proslava Dana Roma s aktivnostima koje obuhvaćaju kulturne izvedbe, edukativne panele, izložbe i dijaloge s ciljem jačanja identiteta i svijesti o romskoj zajednici.

2. Značaj Žrtava Holokausta:

- Postavljanje spomen-ploča ili memorijalnih mjesta koja odaju počast žrtvama holokausta iz romske zajednice. Organiziranje komemoracija i edukativnih događanja kako bi se podigla svijest o stradanjima Roma tijekom holokausta.

3. Razvoj Kulturnih Manifestacija:

- Poticanje osnivanja kulturno-umjetničkih društava (KUD) unutar romske zajednice kako bi se njegovala tradicija, jezik, ples i glazba. Organiziranje redovitih kulturnih događanja koja će promicati bogatstvo romske kulture.

4. Biblioteke i Edukacija:

- Razvoj romskih biblioteka koje će sadržavati književnost, umjetničke radove i povijesne dokumente vezane za romsku zajednicu. Organizacija edukativnih programa i radionica za poticanje čitanja i obrazovanja unutar romske populacije.

5. Muzeji i Izložbe:

- Stvaranje muzeja posvećenog romskoj kulturi i povijesti. Organizacija putujućih izložbi koje će prikazivati doprinos Roma društvu, povijest i tradiciju.

6. Suradnja s Umjetnicima:

- Poticanje suradnje s umjetnicima iz romske zajednice kako bi se promovirala njihova umjetnost. Održavanje izložbi, koncerata i drugih događanja koja promiču talente unutar zajednice.

7. Edukativni Programi:

- Razvijanje edukativnih programa o romskoj kulturi i povijesti u suradnji s školama i obrazovnim institucijama. Održavanje predavanja, radionica i seminara za učitelje kako bi integrirali romsku kulturu u nastavu.

8. Inicijative Civilnog Društva:

- Podržavanje inicijativa nevladinih organizacija koje se bave promicanjem romske kulture, identiteta i edukacije.

9. Medijska Kampanja:

- Organizacija medijskih kampanja koje će promicati pozitivan prikaz Roma u medijima i ukazivati na njihovu važnu ulogu u društvu.

Ove mjere mogu doprinijeti jačanju identiteta romske zajednice, smanjenju predrasuda te promicanju kulturne i povijesne svijesti o Romima. Važno je osigurati da ovi napori budu inkluzivni, podržavajući aktivno sudjelovanje romske zajednice u njihovom planiranju i provedbi.

Obrađivač:savjet

Rok: 2024 god

2.2. Savjet u susret standardizaciji romskog jezika

Savjet kao krovna institucija romske zajednice želi konkretniju i jaču saradnju sa institucijama sistema.

Jedan od prioriteta u narednom periodu je standardizacija romskog jezika kao uslova očuvanja identiteta romske zajednice koji se već duži period odlaže, djelimično zbog nedostatka kadra ali i nektivnosti samog sistema.

Romski jezik je standardizovan u nekim zemljama regiona poput Srbije i Makedonije i da bi to isto trebalo uraditi kad je u pitanju naša država I što je preporuka komisije za praćenje Evropske Povelje o regionalnim jezicima.

Trenutno je u toku regionalna standardizacija koja bi djelimično riješila problem standardizacije romskog jezika.

Savjet bi trebao da pomogne u uspostavljanju kontakta sa lingvistima iz Srbije kako bi se omogućio rad na standardizaciji romskog jezika. Bez standardizacije jezika i njegovog očuvanja ne možemo postići cilj da i romska populacija bude ravnopravna sa svim ostalim nacionalnim zajednicama koje imaju mogućnost da govore i pišu na svom maternjem jeziku I koje bi mogle da se koriste u sudstvu,

obrazovanju I svim segmentima života ove manjine da bi bili ravnopravni u crnogorskom društvu.

Cilj:

Standardizacija romskog jezika podrazumijeva proces uspostavljanja jedinstvenog i prihvaćenog načina pisanja i govorenja romskog jezika. U praktičnom smislu, standardizacija romskog jezika može se primijeniti na sljedeći način:

1. Razvijanje pisanih standarda za romski jezik - to uključuje uspostavljanje jedinstvenog pravopisa, gramatike i leksika koji se koriste u pisanju romskog jezika.
2. Razvijanje audio-vizualnih standarda za romski jezik - to uključuje uspostavljanje jedinstvenog načina izgovaranja romskog jezika, kao i jedinstvenog načina prikazivanja romskog jezika u audio-vizualnim medijima, kao što su televizija i film.
3. Razvijanje obrazovnih programa za romski jezik - to uključuje uspostavljanje jedinstvenih programa za učenje romskog jezika u školama i drugim obrazovnim institucijama, koji se temelje na standardiziranom pravopisu, gramatici i leksiku.
4. Razvijanje standardiziranih romskih tekstova i knjiga - to uključuje objavljivanje knjiga i tekstova koji se temelje na standardiziranom pravopisu, gramatici i leksiku romskog jezika.
5. Promicanje standardiziranog romskog jezika kroz javne kampanje i edukaciju - to uključuje promicanje standardiziranog romskog jezika kroz javne kampanje i edukaciju, kako bi se osiguralo da se romski jezik koristi na jedinstven i prihvaćen način u javnim i privatnim institucijama.
6. Suradnja s romskim organizacijama i stručnjacima koji se bave romskim jezikom - to uključuje suradnju s romskim organizacijama i stručnjacima koji se bave romskim jezikom, kako bi se osigurala podrška i razmjena iskustava u procesu standardizacije romskog jezika.

Zadatak je kontaktirati nadležne institucije I sredstvom informisanja obavještavati javnost o predložnim inicijativama, Kontaktirati lingviste iz regiona u cilju što bolje saradnje I predložiti raspoloživ kadar na osnovu zahtjevane materije u cilju što brže i efikasnije standardizacije a u cilju praćenja akcionih planova uzeti u obzir manjinsku strategiju koja ima u planu obuku romologa u Crnoj Gori do 2025.

Obrađivač Savjet
Rok Kontinuirano

3. Izrada predstavljanje Savjeta na društvenim mrežama

Cilj realizacije ovog projekta je prije svega usmjeren na promociju aktivnosti Savjeta usmjerenih na očuvanje i razvoj nacionalnih, kulturnih, tradicionalnih i etničkih posebnosti Roma u Crnoj Gori koji će biti pristupačni na društvenim mrežama .

Zadatak: Savjet treba da obezbijedi određena sredstva i da pruži podršku u izradi raznih platform na kojem je potrebno da se isti promoviše radi što veće transparentnosti. Izrada naloga I svakodnevni rad na ovim platformama (facebook, zvanični sajt Savjeta, instagram, twiter,sl) neophodno je obučiti osobe koje će biti zadužene za održavanje istih na dnevnom nivouu. Svrha je približiti aktivnosti mlađoj populaciji kroz savremena sredstva informisanja.

Obrađivač: savjet

Rok: kontinuirano

3.1. Promocija uloge i značaja Savjeta – Informativna aktivnost

U cilju pripreme dobrog ambijenta za predstojeći popis neophodno je značajne napore usmjeriti ka blagovremenom informisanju javnosti o istinitosti i činjenicama vezanim za aktivnosti Savjeta, te pripadnicima Roma u Crnoj Gori

Savjet će nastaviti aktivnosti na kvalitetnom, pouzdanom i kontinuiranom informisanju javnosti o ulozi i značaju Roma u CG, kako putem svog sajta romskisavjet.com i putem zakupa termina na odredjenim privatnim i javnim medijima CG kao I izdavanje godišnjih izvještaja u obliku brošura pristupačnim za samu populaciju.

Zadatak:

Kontinuirano praćenje aktuelnosti I rada savjeta na adekvatan način prezentovati javnosti u cilju transparentnosti samog rada savjeta I svakako informisanju.

Obrađivač: Savjet

Rok : Kontinuirano

2.5. Implementacija Strategije i AP manjinske politike 2023-2024

U kontekstu razmatranja položaja i uloge Roma u Crnoj Gori prilikom implementacije Strategije i AP manjinske politike 2018-2024, te potrebe njegovog daljeg osnaživanja za punopravno i nediskriminatorno učešće u društveno-ekonomskom i političkom životu Crne Gore Savjet predlaže aktivnosti za koje smatramo da će unaprijediti ostvarivanje prava Romskog naroda Crne Gore te podići svijest javnosti o vrijednostima nacionalnog i kulturnog identiteta Roma u CG. Predlog navedenih aktivnosti dat je u prilogu ovog akta i čini njegov sastavni dio.

Obrađivač: Izvršni odbor/Radno tijelo Savjeta

Rok: Kontinuirano

B. Normativni dio

Sprovođenje mjera shodno Zakonu o manjinskim pravima i slobodama i Statutu Savjeta

Savjet će, shodno odredbama Zakona i definisanim obavezama u Statutu, pripremiti i u odgovarajućoj proceduri donijeti odgovarajuće odluke:

- usmjerene ka usvajanju akata predviđenih zakonom i statutom Savjeta;
- namijenjene za ostvarivanje određenih programskih ciljeva i zadataka.

3. MATERIJALNO-TEHNIČKA PODRŠKA

U cilju podrške aktivnostima značajnim za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti Roma u CG u oblasti nacionalnog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta (član 36 stav 1 Zakona), Skupština Crne Gore osnovala je Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava (u daljem tekstu: Fond).

U organu upravljanja Fonda svaki savjet manjinskog naroda ili druge manjinske nacionalne zajednice ima svog predstavnika, koji nema mogućnost glasanja za određene projekte. Fond se finansira iz budžeta Crne Gore i iz drugih izvora.

Sredstva iz Fonda raspoređuju se i na sredstva za finansiranje projekata za podršku aktivnostima iz člana 36 stav 1 Zakona, putem javnog konkursa na osnovu sljedećih kriterijuma:

- doprinosa koji projekat daje očuvanju i razvoju nacionalnog, kulturnog, vjerskog, jezičkog i etničkog identiteta;
- kompatibilnosti projekta sa strateškim dokumentima Vlade; transparentnosti i mogućnosti kontrole realizacije projekta;

kredibiliteta podnosioca projekta.

Pravo učešća na javnom konkursu za raspodjelu sredstava imaju nevladine organizacije i druga pravna i fizička lica čije su djelatnosti, odnosno aktivnosti usmjerene na očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika u oblasti nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta.

Savjet će, ukoliko bude zainteresovanih lica pružiti potrebne informacije kako bi i na taj način dao podršku aktivnostima značajnim za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti Roma u CG.

Savjet će, u skladu sa svojim mogućnostima i raspoloživim kapacitetima nastojati da prevashodno pruži tehničku podršku aktivnostima koje su od značaja za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti ovog naroda. Takođe, u narednom periodu će nastojati da razvije svoje organizacione, kadrovske i materijalno-tehničke kapacitete.

4. OČEKIVANI REZULTATI

Program daje mogućnost da se kroz različite programske aktivnosti članova Savjeta obezbijede puna pravna i faktička **jednakopravnost Roma** među svim članovima društva. Jednakopravan tretman suštinski znači primjenu niza mjera **pozitivne** ili **afirmativne akcije**, prije svega u odnosu na autentičnu zastupljenost ovog naroda u institucijama sistema - **zastupljenost u državnim i organima lokalne samouprave**. Učešće ili zastupljenost pripadnika ovog naroda u državnim organima proporcionalno svom učešću u ukupnom stanovništvu ima uporište u postojećem zakonodavstvu. Međutim, taj koncept je potrebno dograditi ustanovljavanjem sistema evidencije i usklađivanja istog sa standardima zaštite podataka o ličnosti, čime bi se te evidencije stavile isključivo u funkciju svrhe za koju su i ustanovljene. Drugim riječima, pitanje srazmjerne zastupljenosti manjina u organima državne uprave i na nivou organa lokalne uprave faktički uopšte nije riješeno, iako je propisano na nivou temeljne ustavne kategorije. Ne postoje ni približno pouzdani statistički podaci, koji bi pokazali faktičko stanje. Ovo pitanje će se rješavati kroz saradnju Savjeta s nadležnim organima.

Sastavni dio ovog cilja je eliminisanje, ili makar smanjenje na najmanju moguću mjeru postojećeg, nezanemarljivog **jaza između propisanog - normativno proklamovanog koncepta zaštite manjina i faktičkog, realno ostvarenog stepena zaštite prava pripadnika manjinskih naroda i njihovih zajednica**. Ovo uključuje učešće

predstavnik Savjeta u eventualnom usvajanju novih i usklađivanju postojećih propisa sa međunarodnopravnim standardima o zaštiti ljudskih i manjinskih prava.

Aktivnosti predviđene ovim Programom takođe imaju za cilj da omoguće punu i stvarnu **zaštitu, afirmaciju i unaprijeđenje, kulture i identiteta**. Integracija pripadnika Rom skog naroda u crnogorsku državu i društvo, ne samo da ne smije ići na uštrb njihove kulture i identiteta, već ona faktički nije moguća na drugi način osim kroz pozitivne mjere koje afirmišu i unaprijeđuju identitet i kulturno stvaralaštvo ovog naroda. U širem društvenom i kulturološkom kontekstu, **identiteti i kulture manjinskih naroda su sastavni dio identiteta i kulture Crne Gore kao pluralističko-demokratskog, tolerantnog, multi-kulturnog i multi-konfesionalnog društva i zajednice**. Zbog toga su mjere predviđene Programom (tačka 2.2.), u dugoročnom interesu crnogorske države i društva, a ne samo u interesu pripadnika ove populacije.

Potpunija integracija pripadnika romske populacije, uz očuvanje i afirmaciju identiteta i kulture, uključuje između ostalog i **stvaranje sadržajnijih i produbljenijih političkih i društveno-kulturoloških odnosa u cilju uspostavljanja punog, trajnog i iskrenog povjerenja u cjelokupnom crnogorskom društvu po pitanjima manjinske zaštite**. Ovo uključuje stavove i mišljenja među pojedincima, društvenim grupama, u odnosu na medije, lokalne samouprave, kulturne, vjerske i državne institucije, najviše organe vlasti. U tom smislu, mjere predviđene ovom Programom treba da iniciraju i kvalitativno podspješe

informativnu djelatnost crnogorskih medija kako bi se održao i unaprijedio princip da je **“zaštita, afirmacija i integracija manjina u najvišem nacionalnom interesu crnogorske države i društva”**.

Autentična politička zastupljenost i afirmativna akcija u političkoj reprezentaciji ovog naroda je otvoreno pitanje. Naime odredbe važećeg Zakona o manjinskim pravima i slobodama u pogledu izbornog modela su suspendovane kao neustavne u odnosu na Ustav, to ostaje obaveza intervencije zakonodavca u pogledu pronalaženja odgovarajuće forme i sadržine u daljoj razradi ustavnih garancija. U svakom slučaju, osim što se čini potrebnim u smislu unapređenja nivoa dostignutog standarda, takva intervencija treba biti i u funkciji osnaživanja manjina i njihove uloge u političkom životu države i njenom funkcionisanju. Iako Ustav nije donio odgovore na konkretna pitanja o normativnoj identifikaciji manjina, postojeći statistički podaci zasnovani na rezultatima posljednjeg popisa stanovništva čine zadovoljavajuću podlogu na osnovu koje će se ovo pitanje projektovati i rješavati u bliskoj budućnosti.

Poznato je da je **upisna politika** na najvišem nivou obrazovanja u nadležnosti visokoškolskih institucija, tako da bi bilo potrebno da država usvoji pojedina zakonska rješenja koja se tiču manjina, preuzimajući obavezu finansiranja u skladu sa svojim mogućnostima.

Konkretno godišnje planove i programe sprovođenja predloženih aktivnosti usvaja Savjet, na svojoj redovnoj godišnjoj sjednici. Implementacijom programskih aktivnosti, na navedenih način postići će se:

- utvrđivanje jasnih programskih ciljeva i zadataka za narednu godinu,
- utvrđivanje nosilaca poslova za realizaciju zadataka,
- utvrđivanje rokova za realizaciju zadataka,
- formiranje radnih tijela za implementaciju Programa.

Ostvarenje pomenutih ciljeva nalaže preduzimanje niza sveobuhvatnih, kontinuiranih, uzajamno-povezanih mjera i aktivnosti.

Kalendar planiranih aktivnosti

r.br.	Naziv aktivnosti	Organizacione aktivnosti
-------	------------------	--------------------------

. A. TEMATSKI DIO

1.	Projekti od interesa za Rome u Crnoj Gori – Politička participacija Cilj je inicijativa od strane Savjeta pokrenuta prethodne godine, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava, kontakt osobi za nacionalnog koordinatora, Skupštini Crne Gore, Obudsmanu, konkretnog odgovara za smanjenje cenzusa ili izmjene zakona o poslanicima i odbornika nije bilo inicijativa će se obnavljati i ove i raditi aktivno na lobiranju da bi se u dijalogu sa institucijama dobila kompromisna rješenja koja će popraviti trenutnu situaciju na političkom planu.	
	1.1. analize podataka iz prethodnog perioda učešća u političkom angažovanju I podnošenja inicijativa ka svim institucijama za izmjenu cenzusa, Zakona I pokretanje resornih Ministarstava ka jačanju integracije I Anticiganizma.	komisija Rok realizacije: 01/12/2024.
	1.2. komparativne analize uloge i značaja Savjeta u proteklom periodu u cilju očuvanja i afirmacije kulturnog i nacionalnog identiteta romskog naroda u Crnoj Gori kroz političko djelovanje,	komisija Rok realizacije: 01/12/2024.

<p>1. 2.</p>	<p>Program edukacije nevladinih organizacija</p> <p>Cilj ovog programa, pored uspostavljanja kontakata sa pripadnicima romskog naroda jeste prije svega edukacija članova i podrška Savjeta da se na što kvalitetniji i efikasniji način predstave nacionalni i kulturni identitet Roma, te stvori mreža aktivista koji će jasno prezentovati kulturu, porijeklo, ulogu i značaj Roma u CG za samu integraciju koja je cilj i svih aktivnosti usmjerenih ka ovoj populaciji.</p>	
	<p>1.1. Sastanci sa civilnim sektorom I predstaviti modalitet njihovog jačanja na polju koje analize pokazu da su neophodne za njihov razvoj</p>	<p>komisija Rok realizacije: 01/12/2024.</p>
	<p>1.2. obuka za članove iz predloženih NVO ,menadžment, pisanje prijedloga projekat kao I institucionalna podrška. Osnivanje I razvijanje kapitalnih struktura bitnih za razvoj I očuvanje kulturne baštine romskog naroda.</p>	<p>komisija Rok realizacije: 01/12/2024.</p>
	<p>1.3 komunikacija sa institucija u cilju poboljšanja politika usmjerenih na polju civilnog sektora oko traženja modaliteta romi sa romima, t.j. poboljšanje položaja I korišćenje afirmativnih akcija za nevladine organizacije koje su Iz zajednica.</p>	<p>Komisija Rok realizacije 01/12.2024</p>

<p>1. 3.</p>	<p>Analiza popisa stanovništva Crne Gore 2023</p> <p>Cilj ove programske aktivnosti Savjeta, je da u susret predstojećem popisu svoje aktivnosti usmjeri na navedne analize i projekte kojim će u bitnome uticati na podizanje nivoa svijesti građana u pogledu uvažavanja, unaprijeđenja i očuvanja položaja i statusa Romau CG. populaciji.</p>	
	<p>1.1. analize podataka popisa i utvrđivanje smjernica Savjeta za aktivnosti.</p>	<p>komisija Rok realizacije: kontinuirano</p>
	<p>1.2. komparativne analize uloge i značaja Savjeta u proteklom periodu u cilju očuvanja i afirmacije kulturnog i nacionalnog identiteta romskog naroda Crne Gore kao I u cilju suzbijanja apartidije I pregulisanja pravne legistative.</p>	<p>komisija Rok realizacije: kontinuirano</p>

	1.3 promocije multikulturnog i multietničkog opredeljenja romskog naroda CG, na dobrobit svih građana Crne Gore,	Komisija Rok realizacije kontinuirano

2.	Izučavanje istorije i kulture Roma Crne Gore Cilj ove tematske aktinosti se odnosi na izučavanje istorije i kulture Roma kroz različite vidove izdavaštva, javne debate, javnog predstavljanja pojedinih projekata, organizovanje brojnih posjeta institucija koje su od bitne važnosti za ostvarivanje napretka u ovom segmentu	
	1.1. Obilježavanje Svetskog dana Roma	komisija Rok realizacije: 08/04/2024.
	1.2. Obilježavanje Svetskog dana romskog jezika	komisija Rok realizacije: 05.11/2024.
	1.3 Dan žrtava holokausta	Komisija Rok realizacije 02/08.2024

2.1.	Savjet u susret standardizaciji romskog jezika Zadatak je kontaktirati nadležne institucije I sredstvom informisanja obavještavati javnost o predložjenim inicijativama, Kontaktirati lingviste iz regiona u cilju što bolje saradnje I predložiti raspoloživ kadar na osnovu zahtjevane materije u cilju što brže i efikasnije standardizacije a u cilju praćenja akcionih planova uzeti u obzir manjinsku strategiju koja ima u planu obuku romologa u Crnoj Gori do 2025.	
	1.1. Inicijativa resornim ministarstvima	komisija Rok realizacije:

		kontinuirano
	1.2. Saradnja I konsultacije sa domaćim i regionalnim lingvistima	komisija Rok realizacije: kontinuirano
	1.3 konsultacije sa Romskim Savjetima u regionu	komisija Rok realizacije: kontinuirano
3.1.	Izrada predstavljanje Savjeta na društvenim mrežama Savjet treba da obezbijedi određena sredstva i da pruži podršku u izradi raznih platform na kojem je potrebno da se isti promoviše radi što veće transparentnosti. Izrada naloga I svakodnevni rad na ovim platformama (facebook, zvanični sajt Savjeta, instagram, twiter,sl) neophodno je obučiti osobe koje će biti zadužene za održavanje istih na dnevnom nivouu. Svrha je približiti aktivnosti mlađoj populaciji kroz savremena sredstva informisanja.	
	1.1. Obrada informacija u formatiranje u željenim oblicima društvenih mreža.	komisija Rok realizacije: kontinuirano
	1.2. Plasiranje informacija na Sajtu Romskog Savjeta.	komisija Rok realizacije: kontinuirano
4.	Promocija uloge i značaja Savjeta – Informativna aktivnost Kontinuirano praćenje aktuelnosti I rada savjeta na adekvatan način prezentovati javnosti u cilju transparentnosti samog rada savjeta aili I svakako informisanju.	
	1.1. medijska prisutnost Savjeta na kulturnim manifestacijama njegujući Kulturnu baštinu, tradiciju, jezik i vrijednosti idenditeta.	komisija Rok realizacije: kontinuirano

	1.2. Aktivno učešće u svim javnim debatama, skupovima , emisijama na radiju, televiziji, društvenim mrežama, plasirajući značaj o identitetu I vrijednostima istorije, culture i jezika romskog naroda.	komisija Rok realizacije: kontinuirano
--	---	---

4. Implementacija Strategije i AP manjinske politike 2023-2024	U kontekstu razmatranja položaja i uloge Roma u Crnoj Gori prilikom implementacije Strategije i AP manjinske politike 2023-2024, te potrebe njegovog daljeg osnaživanja za punopravno i nediskriminatorno učešće u društveno-ekonomskom i političkom životu Crne Gore Savjet	
	1.1. izvještavanje člana komisije za praćenje Strategije za poboljšanje položaja Roma I Egipćana 2021-2025	komisija Rok realizacije: kontinuirano
	1.2. Izvještavanje Strategije manjinske politike I upućivanje inicijativa za izmjenu zakona kao I lobiranje na bitne segmente političkog života Roma u Crnoj Gori	komisija Rok realizacije: kontinuirano

Podgorica decembar 2023.